

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

1. søndag i faste – 21. februar 2021

Prekentekest: Matt 16,21-23

Lesetekst I: 1 Mos 4,1-7

Lesetekst II: 1 Kor 10,10-13

«Vik bak meg, Satan!»

Det er fruktbart å forstå Matt 16,21-23 i lys av avsnittet FØR, nemlig Matt 16,13-20. Her står Peters bekjennelse, som er «et midtpunkt og høydepunkt i Matt.» (Hans Kvalbein) Geografisk befinner vi oss nå langt nord i Israel. Jeg har vært der selv, i dagens Banias. Der er frodig og naturskjønt, med fuglesang og sus av rennende vann. Banias-elven veller frem her, og renner sørover for å fylle Jordan-elven med vann og gi liv til alt som kommer i dens vei.

Peters bekjennelse, som vellet frem fra Peters hjerte på dette stedet, er som startpunktet på en elv som skulle renne ut i verden og gi den liv og håp og frelse.

«Du sprenge alle bilder da du kom!»

Kontrasten er svært stor til v 21-23. Den samme disippelen som Mesteren nettopp har utnevnt til fundament for kirka, får nå høre:

- *Vik bak meg, Satan!*

Peter hadde forstått at Jesus var Messias, men at lidelsen var en nødvendig del av Messias` oppdrag, se, det hadde han ikke skjønt. Den hebraiske Bibelen inneholder riktignok ord om Herrens lidende tjener (Jes 52,13-53,12). Men «tanken om lidelse i forbindelse med den kommende frelserskikkelse» synes å ha vært «et randfenomen i jødedommen.» (Olav Skjevesland) Peter, i likhet med flertallet av datidens jøder, ventet, ja, lengtet etter en åndelig, politisk og militær leder i én person som skulle komme og sette alt i rette stand; en ny David. Da Jesus talte om at han skulle lide mye og bli slått i hjel (for deretter å reises opp av graven), brøt det radikalt med det bildet Peter hadde i hodet sitt av hvem Messias skulle være.

I etterpåklokskapens lys er det lett å riste overbærende på hodet over Peters uforstand. Men uansett hvilken tid vi lever i, er det en fare at vi presser Jesus inn i eksisterende forståelsesrammer, reduserer ham til et svar på våre lengsler, og dermed går glipp av sentrale poenger, eller forvrenger budskapet hans og historien om ham.

Ylva Eggehorn skriver om dette i en sang som jeg setter høyt. Slik er første verset:

*Så kom du da til sist, du var en fremmed,
en sagnfigur man nok har snakket om,
så mange hadde laget bilder av deg,
du sprengte alle bilder da du kom!
Vi tok deg frekt til inntekt for vårt eget
og flagget med ditt navn i krig og fred,
vi bygde katedraler høyt mot himlen,
men du gikk hele tiden lengre ned.*

(Norsk salmebok 364. O: Øystein Thelle. M: Benny Andersson)

Sangens originaltittel er «Innan gryningen». Sara Lindvall Nygren synger den nydelig!

Åpenbart av Gud eller suget av eget bryst?

Jesu respons på Peters bekjennelse er som følger: «Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.» (16,17) Peter traff spikeren på hodet fordi han talte Guds ord.

Da han noen vers senere – med de beste hensikter – prøver å redde Jesus fra lidelse og død, bommer han på målet fordi han gir sin egen vurdering forrang foran ordene til Jesus, Guds sønn.

Til alle tider har dette vært skillett mellom de ekte profetene og de falske: Taler de Guds ord, eller har de funnet på budskapet selv, og tillagt egne meninger en autoritet de ikke fortjener?

Gud har skapt oss med fornuft og følelser. De skal vi bruke! Men vi er bare mennesker; og en av syndefallets konsekvenser er at både fornuft og følelser har fått skader. Derfor må de prøves på Guds ord.

Trenger vi kirka?

«Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke,» sa Jesus (16,18). Teologer med ulikt syn på kirke og embete har diskutert om det er Peters person eller innholdet i hans bekjennelse som er den klippen som Jesus ville bygge sin kirke på. Uansett er dette en ekklesiologisk nøkkeltokst. Den fastslår at kirka er villet av Jesus, ja, «å være kirke» er en kristen praksis, innstiftet av Mesteren selv på en måte som har likhetstrekk med innstiftelsen av dåp og nattverd.

Det Jesus sier vi trenger, det trenger vi. (Spørsmålet om HVA kirka er, og HVEM som representerer den sanne kirke, sprenger denne lille tekstens rammer.) Vi trenger det kristne fellesskapet for at troen skal bevares, praktiseres, modnes og gis videre. Dagens tekst gir oss samtidig en smertelig påminnelse om at kirka ikke er fullkommen. Peter var en av de første kristne frontfigurene som viste dårlig dømmekraft og pekte i feil retning. Han ble dessverre

ikke den siste. Men om kirka svikter, så trenger vi den. I sangen «Djube spor» synger Sigvart Dagsland vakkert og presist om dette:

Du har gitt oss kjerka, Gud

Hu gjør vel ka hu kan

Hu virke sleden, hu e litt rar

Men om hu svikte, så e hu alt me har

Det blir sagt og skreve møyje sant

Om liv og lere som sprike

Men i avmakt, som ein diamant

Gjømme kjerka ditt rige

For bakom fromme ord og tågeprat

Der kan eg møda deg

Som har gått så tunge steg

For å møda meg

Når fienden er en slu Satan

Sjur Isaksen skriver i sin kommentar til Matt 16,21-23:

Mye ville vært enklere hvis alt var tydelig, det gode alltid godt og det onde lett å avsløre. Men både gjennom Peter og meg går det strømninger som ingen av oss helt kan få oversikten over.

I populærkulturen er Harry Potter en god illustrasjon på dette. Han kjemper mot Voldemort (ondskapen personlig), men fienden og hans folk bruker mange slags forkledninger. Harry må være på vakt. Hvem kan han stole på? Han blir også klar over at han har noen fellestrekk med Voldemort, og kjenner de onde kreftene i seg selv. Kan han stole på seg selv?

Å være konstant på vakt mot djevelens angrep, utenfra og innenfra, høres ut som en oppskrift på posttraumatisk stresslidelse. Det anbefales ikke. Men å leve så nær Gud og Hans ord at en sunn evne til å skille mellom godt og ondt, sannhet og løgn, blir styrket, det er en velprøvd vei.

I Matt 4,1-11 motstår Jesus alle djevelens fristelser. Til sist sier han: «Bort FRA meg, Satan!» Når Jesus i 16,23 igjen avviser den slu fristeren, velger han en annen preposisjon: «Vik BAK meg, Satan!»

Flere kommentatorer gjør fine poenger ut av dette: Selv om Peter hadde lånt stemmen sin til sataniske ord som traff Jesus på hans ømmeste punkt – frykten for lidelsen, så ble han ikke sendt bort FRA Jesus, men vist tilbake til disippelplassen sin: BAK Jesus. Peters kall var å følge Jesus. Den veien førte ham ut i verden og opp på sitt eget kors. Hvor går vår vei?

Å motstå fristelser

Når en bekymret Harry Potter forteller professor Humlesnurr om de likhetene han har oppdaget mellom seg selv og Voldemort, sier Humlesnurr: «Det er VALGENE våre som viser hvem vi egentlig er, Harry, langt mer enn evnene.» Harry Potters liv er ikke skjebnebestemt. I dette er det håp og muligheter, men også stort ansvar. Det gjelder å velge rett og godt, gang på gang.

På 1 søndag i fastetiden er «fristelser» et gjennomgangstema i alle tre bibeltekstene. De fristelsene vi møter i livet vårt, likner de fristelsene Jesus møtte: Det er kroppens fristelser. Det er fristelsen til å velge det lette fremfor det rette, til å søke komfort og ære fremfor å følge Jesus, og si «min vilje skje» istedenfor «Din vilje skje».

Hvordan kan vi stå imot fristelsene? Et av de beste svarene jeg har lest, er en hel bok: «Kunsten å forme livet. Plastisk teologi» av Stian Kilde Aarebrot. Jeg anbefaler den på det aller, aller varmeste! «Vi former vanene, og så former de oss, og til sist omgivelsene våre.» Vi må øve oss, rett og slett, gjerne sammen med andre. Vi må aktivt praktisere det som er rett og godt, til det sitter i kroppen. Da er det vanskeligere å vippe oss av pinnen. Stian Kilde Aarebrot øser av gamle, dype brønner. En av innsiktene fra kirkens mødre og fedre er at fastetiden nettopp er en slik tid for øvelse, «askese». Ikke for å fortjene Guds gunst, men for å bevares fra det onde og være lys og salt i verden.

For den som vil inspireres av flere innsikter fra kirkens arv, anbefaler jeg boken «Hellig år» av Peter Halldorf. Den følger meg gjennom hele kirkeåret, inkludert fasten.

Opp til Jerusalem

Jesus og disiplene forlater det fruktbare nord og drar sørover, mot Jerusalem. Der i nord hadde han talt til dem om sin forestående lidelse, død og oppstandelse. Mens de er underveis, taler Jesus enda to ganger (Matt 17,22f og 20,18, paralleller i Mark og Luk) om det som skal skje. «De tre lidelsesforutsigelsene står i alle de synoptiske evangeliene som tre merkesteiner på Jesu vei fra Galilea til Jerusalem.»

Jesus viker ikke unna. Han er lydig mot Guds frelsesplan. For oss.

Kathrine Tallaksen Skjerdal

Sokneprest i Høvåg

Kathrine.Tallaksen.Skjerdal@lillesand.kommune.no